

ABD'DE YAŞAYAN AHISKA TÜRKLERİ

MESKHETIAN TURKS IN USA

Halil KURT*

Mehmet Ali AÇIKGÖZ**

Öz

Ahıska Türkleri, 15 Kasım 1944'te Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan'a zorunlu göçe tabi tutuldu. Özbekistan'daki Ahıskalılar, 1989 yılında patlak veren Fergana Olayları neticesinde ikinci bir sürgünle Kuzey Kafkasya'da Krasnodar Krayı'na iskân edildiler. Krasnodar'daki Ahıska Türkleri yaklaşık 15 yıl süren çile dolu yılların ardından ABD'nin göçmen statüsü vermesiyle Yeni Dünyaya göç ettiler. ABD, 2004 yılında Krasnodar Bölgesi'nden 12 bin civarında Ahıska Türkü'ne vatandaşlık vererek onları ülkesine kabul etti. Siyasi, ekonomik ve stratejik birçok amaçla götürülen Ahıska Türkleri, ABD'de nüfus yoğunluğunun düşük ve iş gücüne ihtiyacın olduğu, 30 civarında eyalette yer alan şehirlere iskân edildi. Mevcut şartlara hızla uyum sağlayan Ahıska Türkleri yeni geldikleri bölgeleri çalışkanlıkları ile kısa sürede canlandırıp kalkındırarak civar komşuların takdirini kazanmıştır.

ABD'ye göç eden Ahıska Türkleri arasında işsizlik yok denecek kadar azdır. İş ayrımı yapmayan ve çalışmanın ibadet olduğuna inanan Ahıskalılar kolaylıkla iş bulabilmektedir. Erkekler daha çok tır şoförlüğü, oto tamirciliği, oto alım satımı ve inşaat işleri yaparken kadınlar ise yoğun olarak gıda sektöründe çalışmaktadır.

Ahıska Türkleri ABD'de karşılaştıkları problemleri grup dayanışması ve geniş aile bağları sayesinde aşmaya çalışırken buldukları şehirlerdeki Türk Kültür Merkezleri'yle de yakın ilişkiler kurarak konferanslar, eğitim çalışmaları, eğlenceler, sosyal faaliyetler vb. etkinlikleri birlikte gerçekleştirmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ABD nezdinde gelecekte yapacağı lobi faaliyetlerinde Ahıska Türklerinin etkin rol alması muhtemeldir. Bunda Ahıska Türklerinin örgütlenme becerisi ve Türkiye sevgisi önemli yer tutar.

Anahtar Kelimeler: Ahıska Türkleri, ABD, göç, aile bağları

Abstract

Meskhethian Turks forced to immigration to Kazakhstan, Kyrgyzstan and Uzbekistan on 15 th November 1944. Because of the Fergana incident which erupted in 1989, Meskhethians migrated to Krasnodar Kray in North Caucasus. After suffering 15 years, having the right of migration from the government of USA, Meskhethian Turks in Krasnodar migrated to the new World. USA granted the right of being USA citizenship to about 12 thousand of Meskhethian Turks and accepted them to USA. Meskhethian Turks who were migrated for political, economical and strategic purposes, were settled to low population and labor requirement zone, including 30 provinces in USA. Meskhethian Turks reconstructed the area in a short time, adapting the current conditions by their diligence and they were appreciated by nearby neighbors.

Unemployment is scarcely any among Meskhethian Turks zone in USA. Meskhethians believe that working, without exception, is worship and thus, they can get a job easily. Mostly, men are working as

* Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, İstanbul / Türkiye, hkurt@marmara.edu.tr

** maliacikgoz@msn.com

truckie, auto mechanic, auto purchase and sale and builder's laborer while women are working in food sector. As Meskhetian Turks are trying to overcome their problems encountered in USA by the help of their solidarity and extended family bonds, they conduct conferences, education activities, entertainments, social activities together, forging close ties with Turkish Culture Centre in their current cities.

It is probably that Turkish Republic is going to conduct the predominant lobby activities before USA on Meskhetian Turks in the future. At this point, organization ability and love of Turkey of Meskhetian Turks take an important place.

Keywords: Meskhetian Turks, USA, immigration, family bonds (ties)

Giriş

Ahıska, Gürcistan toprakları içerisinde Kafkasya Bölgesi'nin güneybatısında yer almaktadır. Ahıska'nın kuzeyinde ve doğusunda Gürcistan, güneyinde Ermenistan, güneybatısında Türkiye, batısında Acaristan Özerk Cumhuriyeti (Gürcistan) bulunmaktadır. Ahıska Türklerinin ana vatanı olan bu bölge Ahıska, Adigön, Aspinza, Ahılkelek, Ninotsiminda ve Borcom gibi önemli yerleşim birimlerini kapsamaktadır (Harita 1). Ahıska Bölgesi'nin toplam yüzölçümü ise 6.260 km²'dir. Gürcistan sınırları içinde yer almasına rağmen Ahıska ve Ahılkelek'te Gürcistan hâkimiyetinden söz edilemez. Bu bölgedeki Ermeni oluşumu özerkliğe doğru gitmektedir. Bu durum sadece Ahıska Türkleri için değil, Türkiye'nin güvenliği açısından da büyük önem arz etmektedir.¹

Harita 1. Ahıska Türklerinin Gürcistan sınırları içinde kalan ana yurdunun haritası

Kaynak: Selver Özözen Kahraman - Aydın İbrahimov, "Kafkaslar'dan Sürgün Bir Toplumun Bitmeyen Göçü: Çanakka-
le'de Ahıska Türkleri", *Ege Coğrafya Dergisi*, (2013), s. 79.

¹ Yunus Zeyrek, *Ahıska Bölgesi ve Ahıska Türkleri*, Ankara 2001, s. 206.

Türkiye'nin Gürcistan sınırında yer alan ve Ardahan ilinin devamı sayılan Ahıska Bölgesi, 1921 Moskova Anlaşması ile 240 köy ve kasaba ile birlikte SSCB'ye bırakılmıştır. Nüfusunun çoğunluğu Türk olan ve Türkçe konuşan Ahıskalılar için felaket yılları olarak değerlendirilebileceğimiz çileli dönem, bu tarihten itibaren başlamıştır. SSCB, Ahıska Türklerinin erkeklerini II. Dünya Savaşı'nda askere alıp geride kalanları ise baskı uygulayarak sindirmeye çalışmıştır. Ahıska Türkleri, II. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru SSCB'deki birçok halk gibi çeşitli bahanelerle 15 Kasım 1944'te ana vatanlarından binlerce kilometre mesafedeki Kazakistan, Kırgızistan ve Özbekistan'a zorunlu göçe tabi tutuldu. Stalin'in 1953'te ölümünden sonra sürgündeki halklar, ana vatanlarına dönerken Kırım Tatarları ile Ahıska Türkleri bu haktan mahrum bırakıldılar.

Günümüzde Ahıska Türklerinin toplam nüfusu ve ülkelere göre nüfus sayıları konusunda da kaynaklarda muhtelif rakamlar olduğu görülmektedir. Ahıska Türkleri ile ilgili Aydınğün vd. yaptığı çalışmada 350.000 ile 400.000 arası Ahıska Türkünün farklı ülkelerde yaşadığı belirtilmekte; ülkelere göre dağılımı ise Kazakistan'da 150.000, Azerbaycan'da 90.000 ile 110.000, Rusya Federasyonu'nda 70.000 ile 90.000, Kırgızistan'da 50.000, Türkiye'de 40.000, Özbekistan'da 15.000, Ukrayna'da 10.000, Gürcistan'da 1.000, ABD'de 12.000² kişi olduğu tahmin edilmektedir.³ Bu konuda alan çalışması yapan Avrupa Azınlık Sorunları Merkezi (AASM)'ne göre Ahıskalıların 137.000'i Kazakistan'da, 100.000'i Azerbaycan'da, 75.000'i Rusya Federasyonu'nda, 35.000'i Türkiye'de, 33.000'i Kırgızistan'da, 22.500'ü Özbekistan'da, 11.500'ü ABD'de, 10.000'i Ukrayna'da ve 1.500'ü ise Gürcistan'da yaşamaktadır. Ahıska Türkleri Birliği (DATÜB)'nin web sitesinde verdiği bilgilere göre ise toplam nüfusları 500.000'dir.⁴

Özbekistan'a 1944 yılında sürgün gönderilen Ahıskalılar, 45 yılda disiplinli çalışmaları sebebiyle komşuları olan Özbeklere göre ekonomik bakımdan daha ileri bir düzeye eriştiler. Özbekistan'ın Kuvasay kasabasında 1989 yılının Nisan ayında başlayan bir pazar kavgası, provokasyonların da etkisiyle günden güne büyüyerek Ahıska Türklerinin yeni bir felâketine sebep oldu. Fergana Olayları olarak bilinen kargaşada masum insanların canına kıyıldı, yüzlerce, binlerce ev, hatta köyler yakılıp yıkıldı, iş yerleri ve otomobiller zarar gördü. Ahıska Türkleri, ana yurtları olan eski Türk topraklarını kurbanlar vererek terk etmek zorunda kaldılar. Kendi dil, din, soy ve kan kardeşlerinden ayrılıp Rus askerlerinin himayesine sığındılar. Rusya'nın iç kesimlerine, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkmenistan'a göç etmek zorunda kalarak 45 yıl öncesinin dehşetini yeniden yaşadılar.

Rusya Federasyonu'nda genel olarak 30'a yakın idari yerleşim biriminde Ahıska Türkleri yaşamaktadır. En fazla buldukları yerleşmeler ise Krasnodar, Stavropol, Rostov, Nalçik, Belgorad, Tula, Kursk, Smolensk ve Moskova'dır. 1989 yılında Fergana Olayları neticesinde

² 2006 yılında 9.000, 2007 yılında da 3.000 kişi daha göçle gelerek ABD'de nüfusları 12.000 kişiye ulaşmıştır.

³ Aşegül Aydınğün vd., "Meskhetian Turks An Introduction to their History, Culture and Resettlement Experiences", *Culture Profile No: 20*, Editor Donald A. Ronard, (September 2006), p. 19.

⁴ Aktaran Mustafa Üren, "Çıkar ve Güç Dengesi Kiskacındaki Ahıska Türkleri Sorunu", *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S 2, (2016), s. 1-39.

ikinci bir sürgünle zorunlu göç eden Ahıska Türklerinin bir kısmı, Rusya Federasyonu'nun Kuzey Kafkasya'daki Krasnodar Krayı'na iskân edildiler.

Rusya Federasyonu, Ukrayna ve Beyaz Rusya, Bağımsız Devletler Topluluğu'nun oluşturulması anlaşmasını 8 Aralık 1991'de imzalayarak SSCB'ye resmen son verdiler. SSCB'nin dağılmasıyla mevcut sistem çöktü, bütün Sovyet vatandaşları işsizlik, geçim sıkıntısı gibi derin ekonomik sorunlar yaşadı. Rusya Federasyonu'nun vatandaşlık hakkı tanımada zorluk çıkarması neticesinde Ahıska Türkleri, bu çalkantılı süreçte bir anda hiçbir ülkenin resmî vatandaşı olmayan bir nüfus kitlesine dönüştü ve Kuzey Kafkasya'da yaklaşık 15 yıl süren çile dolu yıllar geçirdi. Ahıska Türkleri, Krasnodar'da çocuklarına düzenli eğitim imkânı sağlamak, emlak satın almak, oy kullanmak, kimlik sahibi olmak gibi en tabii vatandaşlık haklarından mahrum bırakıldı. Rusya Federasyonu, Ahıska Türklerinin sadece bir kısmına Rus pasaportu vermiş, çoğunluk bu haktan da mahrum kalmıştır. Rusya Federasyonu'nda sürgün hayatı geçiren Ahıska Türkleri hep dışlanmış ve çok zor şartlar altında hayat mücadelesi vermiştir. Ahıska Türklerinin durumu Rusya Federasyonu'nda bulunan ABD'li makamlara iletilmiş, ABD ise Krasnodar'dan 25 bin kadar Ahıska Türkü'nü mülteci statüsünde kabul edeceğini bildirmiştir. Uluslararası Göç Örgütü [*International Organization for Migration (IOM)*] verilerine göre 2006 yılının ortalarından itibaren Krasnodar Bölgesi'nden ABD'ye 10 binden fazla Ahıska Türkü göç etmiştir.⁵

Ahıska Türklerinin ABD'ye Göç Süreci

Ahıska Türkleri II. Dünya Savaşı'nın hemen ardından maruz kaldıkları zorunlu göçten sonra ana vatanları olan Ahıska'ya geri dönemeyince farklı bölge ve ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Ahıska Türklerinin Ahıska'ya geri dönebilmesi veya farklı yerlerde hayatlarını devam ettirebilmesi için başka çözümler ve uygulamalar hayata geçirilmiştir. Bunlardan en önemlisi Ahıska Türklerinin her türlü ihtiyaçlarını karşılayacak üçüncü bir ülkeye göç ettirilmeleridir. Uluslararası Göç Örgütü gibi örgütler bu yönde çalışmalar yapmışlar ve ABD'ye göç bu şekilde başlamıştır.⁶

İkinci sürgünün 15. yılında Rusya'nın Krasnodar vilayetinde yaşamakta olan Ahıskalılar bir kez daha uzun, yorucu ve zorlu bir yolculuk ile memleket değiştirmek zorunda kalırlar. Bu sefer güzergâh, ABD olur. 2004 yılının ilkbahar ayları itibari ile ilk göçmenler, mülteci statüsünde kabul edilmeye başlanır ve 2007 yılının yaz aylarına kadar bu göç dalgası devam eder. Uluslararası Göçmenlik Kurumu'nun verilerine göre ABD'de sürekli oturma hakkı almak üzere başvuran 21 bin Ahıska Türkü içinden yaklaşık 12 bini Amerika'da iskân

⁵ Aktaran Steve Swerdlow, "Understanding Post-Soviet Ethnic Discrimination and the Effective Use of U.S. Refugee Resettlement: The Case of the Meskhetian Turks of Krasnodar Krai", *California Law Review*, Number 96, (2006), s. 1871.

⁶ Ayşegül Aydıngün ve İsmail Aydıngün, *Ahıska Türkleri Ulusötesi Bir Topluluk, Ulusötesi Aileler*, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Yayınları, Ankara 2014, s. 121.

edilmiştir. Mülteci olarak kabul edilen Ahıskalı Türkler, ABD'nin 50 eyaletinin yaklaşık 30'una dağıtılmıştır. Ahıskalıların Amerika'da resmi işlemleri bittikten sonra ücretsiz sağlık taramaları yapılmış; sağlık sorunları bulunanlar, devletin sağlamış olduğu Medicare ve Medicaid sağlık sigortalarından yararlanarak ücretsiz tedavi ve ameliyat imkânlarından faydalanmışlardır.

ABD, Ahıska Türklerine yönelik yaptığı araştırmalarda onların çektikleri acıları, radikal dincilikten uzak olmaları, yaşadıkları ülkelerdeki yönetimlere karşı herhangi bir şiddet içeren bir sorun çıkarmamaları, çalışkan olmaları ve yeni ortamlara uyum sağlamaları gibi özelliklerini tespit etmiştir ki bu durum ABD Mülteci Programı'nın içeriği ile benzeşmektedir. ABD'nin yaşadığı 11 Eylül saldırıları sonrasında Ahıska Türkleri, ABD'nin güvenliğini tehdit etmeyecek bir topluluk olmaları nedeniyle ABD için uygun bir göçmen grubu oluşturmuşlardır.⁷

ABD Dışişleri Bakanlığı, Krasnodar Bölgesi'ndeki Ahıska Türklerini "vatansızlık" ve "hiç kimse olma" statüsünden çıkarmak amacıyla 11 Eylül saldırıları sonrasında ilk kez "Yeniden Yerleştirme ve İskân" kanun teklifini hazırlayarak Amerikan Kongresi'ne sunmuştur. Ahıska Türklerinin Amerika kanunlarında adı "American Meskhetian Turk" olarak geçmiştir. Ahıska Türkleri için çıkarılan "Özel Kaygılar Göçmen Yasası"na göre, her yıl bütçe yılında Ahıska Türklerini de içine alan göçmen grupları ABD'ye iskân edilecektir.⁸

ABD tarafından başlatılan gönüllü göç programının hazırlıkları iki yıl sürmüştür. Bölgeyi ziyaret eden Uluslararası Göç Örgütü temsilcileri tarafından konu araştırılması yapılmış ve 2004 yılında Krasnodar'da ofis açılarak bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır. Bu hazırlıkların neticesinde başvurular kabul edilmeye başlanmış ve ilk kabul edilenlerden 84 kişilik grup 2004 yılı Ağustos ayında Pensilvanya eyaletine yerleştirilmek üzere⁹ Tienşan Svaridze liderliğinde ABD'ye gitmek için Krasnodar'dan ayrılmıştır. 2005 Haziran ayında Uluslararası Göç Örgütü başvuruları durdurmuştur. ABD Nüfus, Sığınmacı ve Göçmen Bürosu tahminlerine göre, 2007 yılı sonuna kadar 3.000 Ahıska Türkü'nün daha geleceği bildirilmiştir. 2006 sonunda bir kısmı Krasnodar'da ikamet etmeyen 12.500 kişi ABD'ye göç etmiştir.¹⁰ ABD dışındaki Ahıska Türklerinin önemli bir kısmı tarafından üçüncü bir sürgün olarak değerlendirilen Amerika'ya göç, Amerika'daki Ahıska Türkleri tarafından çoğunlukla son derece farklı anlatılmaktadır. Herhangi bir kimlik belgeleri olmadığı için Krasnodar'da hiçbir yere gidemeyen Ahıska Türkleri için Amerika'ya göç, elbette bir çaresizliğin sonucudur ki bunu zaten kendileri de dile getirmişlerdir. Ancak vatan ve akraba hasreti çekmeye devam etseler de, sadece insan olmaktan dolayı Amerika'da otomatik olarak sahip oldukları hakların mutluluğunu yaşadıklarını da açıkça ifade etmektedirler. Yapılan etnografik çalışmalarda elde edilen verilere göre, akraba hasretini teknolojinin sağladığı imkânlarla veya onları ziyaret ederek gidermeye çalışan Ahıska

⁷ Age., s. 124.

⁸ Ahmet Ali Aslan, "Ahıska Türklerin Amerika'ya Göçü: Amerika'nın Uyguladığı Bir Sosyal Mühendislik Projesi", *Uluslararası Ahıskalı Türklerin Hukuki ve Sosyal Sorunları Sempozyumu*, Astana Yayınları, Ankara 2015, s. 71-72.

⁹ Aydın İbrahimov ve Selver Özözen Kahraman, "Kafkaslardan Sürgün Bir Toplumun Bitmeyen Göçü", *Türk Dünyası Kültürel Değerleri Uluslararası Sempozyumu 2013 (4-8 Kasım 2013)*, Motus Basımevi, Ankara 2014, s. 193.

¹⁰ Aşegül Aydıngün ve İsmail Aydıngün, *Ahıska Türkleri Ulusötesi Bir Topluluk, Ulusötesi Aileler*, s. 121.

Türkleri, toplumsal ağlarını, kültürlerini ve geleneklerini muhafaza etme çabasından hiç vazgeçmemektedirler.¹¹

Rusya Federasyonu'nda ayrımcılığa maruz kalan Ahıska Türkleri için 2014 Temmuz ayında ABD'li senatör Sherrod Brown, tekrar sığınmacı statüsünün sağlanması için ABD Dışişleri Bakanlığı'na mektup yazmış, bu mektupta Ahıska Türklerine yönelik baskı ve ayrımcılığın arttığını vurgulayarak Ahıska Türklerinin ABD'ye gelebilmelerini sağlayan özel sığınmacı statüsünün tekrar başlatılmasının gözden geçirilmesini istemiştir.¹²

ABD'nin Ahıska Türklerini Göçmen Kabul Etme Sebepleri

ABD, Ahıskalıları kabul ederek Ahıska'ya dönüş meselesinde ayak direyen ve Türk nüfusu istemeyen Gürcistan'ı rahatlatmaktadır. Ayrıca Ahıskalıların Türkiye'ye göçü engellenerek Türkiye'nin nüfus yapısının Türkler lehine değişmesi önlenmektedir.¹³

SSCB dağıldıktan sonra ABD, Güney Kafkasya ile yakından ilgilenmiştir. ABD'nin Ahıska Türklerini kendi vatandaşı yapma amaçlarından biri, Ahıska Türklerinin ana vatanlarına dönüşünü sağlamayarak bölgeye müdahil olmak için fiili bir durum oluşturmaktır. Son zamanlarda da kendi vatandaşları arasında Ahıska Türklerinin olduğunu ileri sürerek bölgeye girmek isteyen ABD, Ahıska Türklerini kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak istemektedir.¹⁴ Böylece ABD, genelde Kafkasya'da, özelde ise Azerbaycan-Ermenistan ve Gürcistan-Ermenistan arasında olası bir gerilimde, Ahıska Türklerini öne sürerek burada müdahale etme şansını yakalamıştır.

ABD'nin Ahıska Türklerini ülkesine kabul etmesinin başka bir nedeni ise "güvenilir güzergâh" problemidir. Bunda ABD ve İngiltere'nin Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Boru Hattı ile Azerbaycan petrolünün kesintisiz bir biçimde batıya akışını istemesi yatmaktadır. Ahıska Türklerinin ana vatanlarının bulunduğu Güney Gürcistan toprakları BTC petrol hattı için en güvenilir rota olarak bilinmektedir. Ahıska Türklerinin anayurtlarına dönmeleri halinde Gürcistan'dan otonomi ve bağımsızlık isteyecekleri korkusu, bölgede çıkması muhtemel bir çatışma, kargaşa ve ayaklanma, BTC boru hattının güvenliğini tehlikeye düşürecektir. ABD Ahıskalıları ülkesine kabul ederek bu tehdit ihtimalini ortadan kaldırmıştır.¹⁵

Bazı çevreler ise Ahıska Türklerinin ABD'ye göç etmesini insanların zorluk çekmesine bağlamaktadır. Fakat aynı bölgede yaşayan Ermeniler zor durumda olmalarına rağmen

¹¹ *Age.*, s. 129-130.

¹² <http://www.aljazeera.com.tr/haber/ahıska-turklerine-destek-mektubu> [01.08.2015].

¹³ Orhan Uravelli, "Ahıska Türkleri ve Türkiye", *Bizim Ahıska Dergisi*, S 27, (2012), s. 43.

¹⁴ Bülent Tarhan, "Ahıska'nın Türkiye ve Bölge Ülkeleri Açısından Stratejik Önemi", *Uluslararası Ahıskalı Türklerin Hukuki ve Sosyal Sorunları Sempozyumu 2014 (14-15 Nisan 2014)*, Astana Yayınları, Ankara 2015, s. 184.

¹⁵ Ahmet Ali Aslan, "Ahıska Türklerin Amerika'ya Göçü: Amerika'nın Uyguladığı Bir Sosyal Mühendislik Projesi", s. 65-66.

Amerika'ya göç etmeyip Ahıska Bölgesi'nde nüfuslarını arttırarak plebisit halinde Ahıska Bölgesi'nde hâkimiyet kurmak istemektedirler. Ahıska Türklerinin buradan göç etmesi Ermeniler için büyük bir avantaj olmaktadır.¹⁶

ABD'nin bu girişimleri bir taraftan olumlu karşılanırken diğer taraftan bu duruma birkaç ihtimal ile yaklaşılmaktadır. Öncelikle insani kaygılarla ABD'nin bir miktar da olsa zor durumda kalmış insanlara yardımcı olmak istemesi dile getirilebilir. İkinci olarak az sayıda insanı ABD'ye götürmekle ve Türk kamuoyuna yönelik sistematik bir propaganda yaparak Türkiye'nin de harekete geçip bir kısım Ahıska Türkü'nün Türkiye'ye iskânı teşvik edilebilir. Üçüncüsü ise ABD'nin özellikle liderlik vasfı ön planda olan eğitilmiş kişileri seçip götürmesi söz konusudur ki, bu durumda Ahıska Türklerinin ata yurtlarına geri dönmek için verdikleri mücadelenin sekteye uğraması söz konusu olacaktır.¹⁷

ABD'nin, Krasnodar Bölgesi'ndeki Ahıska Türklerinin Amerika'ya göçünü gerçekleştirirken sorunu çözmek değil uluslararası arenada Türkiye ve Rusya Federasyonu'nun nüfuzuna darbe vurup iki ülkenin ayıbını tüm dünyaya ilan edip onları itibarsızlaştırmak amacıyla olduğu fikrini savunanlar da mevcuttur.¹⁸

Ahıska Türklerinin ABD'ye göç etmesine tepki gösteren Ortaylı, Türkiye'nin son yirmi yıl içinde genç nüfus oranının azaldığını belirterek genç nüfusa sahip Türkiye'nin bir süre sonra bu unvanını kaybedeceğini belirtmiştir. Ortaylı, "Genç nüfuslu ülke unvanımızı, ancak bu asrın ortalarına kadar sürdürebiliriz. Sonra bu eksiğimiz nasıl kapanacak; 90 bin Ahıska Türkü'nü ABD'ye verecek halimiz yok." diyerek derhal Ahıska Türklerinin Türkiye'de ikamet ettirilmesi gereğine işaret etmektedir.¹⁹

Başka bir görüşe göre ise Türkiye'nin Krasnodar'da yaşayan ve Rusya Federasyonu'nun yapmış olduğu baskılara maruz kalan Ahıska Türklerine sahip çıkmaması, Ahıska Türklerinin ABD'ye göç etme sebebidir. ABD'nin Ahıska Türklerine bu kadar samimiyet göstermesine rağmen Ahıska Türklerinin Ahıska'ya yerleşmesini Gürcistan'ın yeni cumhurbaşkanından neden talep etmediği de dile getirilmektedir.²⁰

Ahıska Türkleri, ABD'ye göç etmelerinin ardından Amerikalı bilim insanlarının ve araştırmacıların ilgi odağı olmuş, bilimsel araştırmalara konu edilmiş, Ahıska Türkleri hakkında kitaplar yazılmıştır. Ahıska Türklerinin ABD'ye göç ettirilip boş olan yerlere yerleştirilmesi "Sosyal Mühendislik Projesi" olarak nitelendirilmektedir.²¹

¹⁶ Bülent Tarhan, "Ahıska'nın Türkiye ve Bölge Ülkeleri Açısından Stratejik Önemi", s. 184.

¹⁷ Okan Mert, *Türkiye'nin Kafkasya Politikası ve Gürcistan*, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul 2004, s. 74.

¹⁸ Rasim Bayraktar, *Eski Sovyetlerde Türk Kimliği*, Berikan Yayınevi, Ankara 2013, s. 56.

¹⁹ <http://qha.com.ua/ilber-ortayli-039-90-bin-ahıska-turkunu-abd-ye-kaptiracak-degiliz-039-68349tr.html> [26.07.2015].

²⁰ <http://www.ahıska.net/makale/3326/68/amerikalı-mr-islam-a-türkiye-den-cevap> [26.07.2015].

²¹ Ahmet Ali Aslan, "Ahıska Türklerin Amerika'ya Göçü: Amerika'nın Uyguladığı Bir Sosyal Mühendislik Projesi", s. 62.

Ahıska Türkleri İçin Yeni Bir Dünya, Yeni Bir Hayat

Ahıska Türkleri arasında, 1944'te ana vatandan sürgün edilmelerinden 2004'te ABD'ye gelinceye kadar geçen 60 yıllık süre, genelde hüznün, gözyaşı ve sıkıntılarla anılmaktadır. Ahıska Türklerinin en tabii insan haklarından mahrum bırakılmaları, Fergana Olayları neticesinde mal ve can emniyetlerinin olmaması, Kuzey Kafkasya'da 15 yıllık dönemde yaşanan vatansızlık, yoksulluk vb. birçok sebeple ABD'ye gelmeden önceki hayatları genelde acı hatıralarla doludur. Nitekim ABD'ye göç eden Ahıska Türkleri arasında yapılan bir anket çalışmasına göre yeni umutlarla geline ABD, Ahıska Türkleri için "özgürlük ülkesi" haline gelmiştir.²² Ahıska Türkleri, ABD'de nüfus yoğunluğunun düşük ve iş gücüne ihtiyacın olduğu eyaletlere ve şehirlere yerleştirilmiştir. Amerikan toplumu bu yeni komşularını çok sevmiştir.²³

ABD'ye 12.500 civarında Ahıska Türkü göç etmiş ve bunlar yaklaşık 100-200 hanelik gruplar halinde farklı şehirlere iskân edilmiştir. Bir mülteci programı kapsamında dağınık olarak 30'dan fazla eyalete yerleştirilen Ahıska Türkleri, birbirleri ile haberleşme ve koordinasyonları sayesinde buldukları yörenin şartlarını birbirlerine aktardılar. Akrabalık bağları, bölgenin coğrafi şartları, ekonomik imkânlar vb. birçok sebeplerle bir kısım aileler iskân edildikleri bölgeden başka yerlere göç ettiler. Örneğin Colorado Eyaleti'ne yerleştirilen 130 Ahıskalı ailenin yarısı diğer eyaletlere akrabalarının yanına göç etmiştir. 2014 yılı itibariyle de Colorado Eyaleti'nde 75 aile kalmıştır. Utah Eyaleti Salt Lake City'ye 80 Ahıska Türkü aile yerleştirilmiş, bunların da bir kısmının akrabalarının yanına göç etmesiyle burada da 35 aile kalmıştır. Ohio Eyaleti'ne 300 Ahıska Türkü aile yerleştirilmiş, zamanla buraya diğer eyaletlerden gelen ailelerle beraber burada yaklaşık 550 Ahıskalı Türk ailesi yaşamaya başlamıştır. Yine aynı şekilde Arizona ve Pensilvanya Eyaleti'ne de Ahıska Türkleri göç ederek bir araya toplanmaya çalışmaktadırlar (Tablo 1).²⁴

ABD'de toplam 30 civarındaki eyalette²⁵ yaklaşık 12.500 Ahıskalı Türkün iskân edildiği bölgeler ve şehirler şunlardır (aile sayısı olarak):

²² Musa Yavuz Alptekin, "Meskhetian Turks in Fourth Land: Identity and Socio-Economic Integration Into American Society", *Journal of Identity and Migration Studies*, VIII/1, (2014), s. 54.

²³ Ahmet Ali Aslan, "Ahıska Türklerin Amerika'ya Göçü: Amerika'nın Uyguladığı Bir Sosyal Mühendislik Projesi", s. 73.

²⁴ Musa Yavuz Alptekin, "Meskhetian Turks in Fourth Land: Identity and Socio-Economic Integration Into American Society", s. 54.

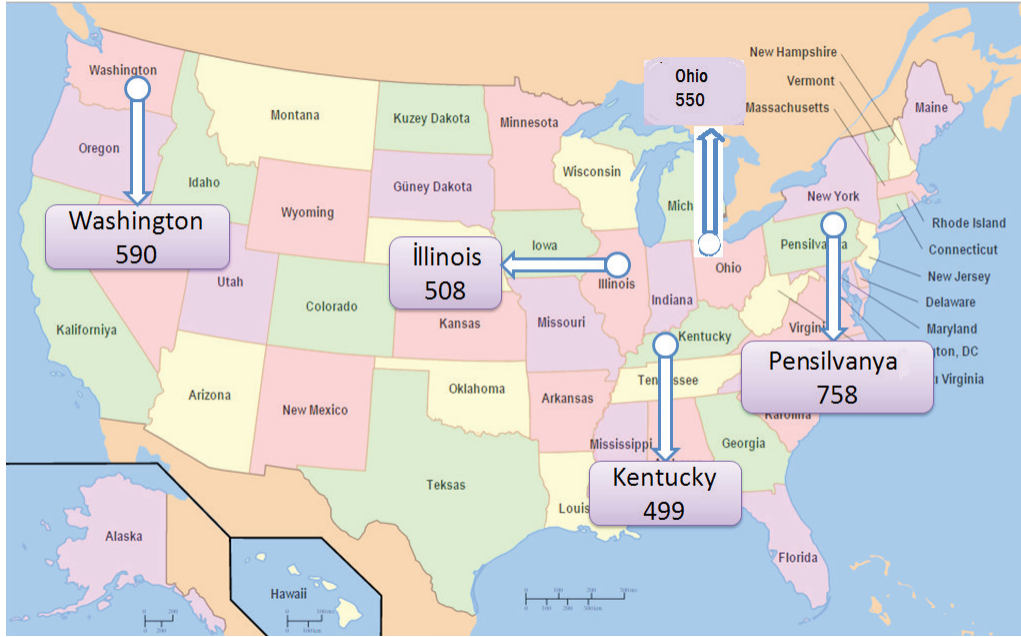
²⁵ Bazı kaynaklarda 33 eyalet olarak belirtilmektedir.

Tablo 1. ABD'de Eyaletlere İskân Edilen Ahıska Türkü Aileleri

Sıra	EYALET	ŞEHİR
1	ARIZONA	a. Phoenix, b. Tucson (150 aile)
2	CALIFORNIA	a. San Francisco, b. San Jose*
3	CONNECTICUT	a. Hartford *
4	GEORGIA	a. Atlanta (200 aile)
5	IDAHO	a. Boise, b. Twin Falls (150 aile)
6	ILLINOIS	a. Chicago, b. Wheaton (150 aile)
7	KENTUCKY	a. Louisville – Jefferson County, b. Bowling Green (200 aile)
8	MASSACHUSETTS	a. West Springfield – (90 aile)
9	MISSURI	a. St. Louis (250 aile)
10	NEW YORK	a. Albany, b. Buffalo, c. Syracuse, d. Rochester, e. Utica (150 aile)
11	OHIO	a. Cleveland, b. Dayton, c. Cincinnati (300 aile)
12	OREGON	a. Portland*
13	PENNSYLVANIA	a. Philadelphia, b. Pittsburgh, c. Lancaster, d. Erie (200 aile)
13	TEXAS	a. Houston, b. Austin, c. Dallas – Fort Worth, d. Abilene (150 aile)
15	UTAH	a. Salt Lake City (80 aile)
16	VERMONT	a. Barre, b. Burlington, c. Waterbury *
17	VIRGINIA	a. Charlottesville, b. Richmond (150 aile)
18	WASHINGTON	a. Seattle, b. Kent, c. Vancouver (300 aile)
19	FLORIDA	a. Jacksonville, b. Orlando (60 aile)
20	INDIANA	a. Indianapolis*
21	TENNESSEE	a. Knoxville , b. Nashville – Davidson*
22	WISCONSIN	a. Waukesha*
23	COLORADO	a. Denver (100 aile)
24	LOUISIANA	a. New Orleans *
25	MAINE	a. Portland*
26	MARYLAND	a. Hagerstown, b. Baltimore*
27	NEW JERSEY	a. Vineland, b. Burlington, c. Paterson *
28	MICHIGAN	a. Detroit (45 aile)
29	NORTH CAROLINA	a. Charlotte*

Kaynak: <http://www.ahiskalilar.org/portal/modules.php?name=News&file=article&sid=254> tablo bu internet kaynağı verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.

*İlgili kaynakta aile sayısı belirtilmemiş.

Harita 2. Ahıska Türkleri'nin ABD'de en fazla bulunduğu eyaletler (aile)

Kaynak: ABD Siyasi Haritası üzerine veriler tarafımızdan işlenmiştir.

Ahıska Türkleri, ABD içinde yaklaşık 100-200 aile bir arada olacak şekilde eyalet ve şehirlere iskân edilmelerine rağmen günümüzde durum oldukça farklıdır. Tablo 1 ile karşılaştırıldığında Harita 2'de en fazla Ahıskalı Türk ailenin yaşadığı ilk beş eyalet Pensilvanya (758), Washington (590), Ohio (550), İllinois (508) ve Kentucky (499) olarak gösterilmektedir. Hâlbuki ilk yerleştirmelerde Pensilvanya'ya 200, Ohio'ya 300, Washington'a 300, İllinois'ye 150 ve Kentucky'ye 200 aile iskân edilmişti. Ahıska Türkleri ABD'de ancak bir arada ve geleneksel aile bağlarını korudukları sürece kimliklerini ve benliklerini koruyabilecekleri inancındalar. Eyaletler ve şehirlerarası yer değiştirmelerde bu durum en önemli faktör olarak dikkati çekmektedir.

ABD'de farklı eyaletlere yerleştirilen Ahıska Türkleri için eyalet yöneticilerinin görevlendirdiği rehberler, eğitim ve istihdam sorununda olumlu sonuçlar almışlardır. Ahıska Türkleri, akrabalık ve yakın ailevi ilişkileri sayesinde buldukları eyaletlerde uyum sorunlarını çözmeye başlamışlar, önceden yerleşenlerden ve çevreyi bilenlerden, Türk, Boşnak ve Arnavutlardan yardım alarak mülk edinme ve bankacılık gibi işlemlerini gerçekleştirmişlerdir. Yetişkin nüfus içerisinde özel durumlar hariç Ahıska Türklerinin tamamına yakını iş sahibi olup aile bütçelerine destek olmaktadır. Ahıska Türkleri arasında işsizlik yok denecek kadar az olup iş ayrımı yapmayan ve çalışmanın ibadet olduğuna inanan Ahıska Türkleri kolaylıkla iş bulabilmektedirler. Erkekler

daha çok tır şoförlüğü, oto tamirciliği, oto alım satımı ve inşaat işleri yaparken kadınlar ise yoğun olarak gıda ve sağlık sektörlerinde çalışmaktadır.

Ahıska Türkleri arasında yaygın olarak bilinen bir atasözünün anlamına bakıldığında Amerika'ya yerleşen Ahıskalılar daha iyi anlamak mümkün olur: "Şehir değiştirirken ev değiştirmiş, ülke değiştirirken hayat değiştirmiş oluyorsunuz!". Ahıskalılar bu yeni hayata ve yeni memlekete alışmaya devam etmektedirler. Çok çalışkan, yetenekli ve başarılı bir toplum olan Ahıska Türkleri, alışık olmadıkları kira kültürüne alternatif olarak *mortgage* konut kredilerine başvurarak ev sahibi olmaya başlamışlardır. Akraba ziyaretlerinde ve düğünlerde farklı eyaletlerde yaşayan soydaşlarının buldukları şehirlerin coğrafi şartlarını, ekonomik avantajlarını, sosyal ve kültürel dokularını araştıran Ahıskalılar, kendilerine uygun gördükleri şehirlere taşındılar. Bu şehirlerin tercihinde ilk sırada konut fiyatları gelmekte olup, en çok tercih edilenleri, Ohio Eyaletinin Dayton ve Washington Eyaletinin Seattle şehirleri olmuştur. Dayton şehrinde 15 ile 25 bin dolara ucuz evler satın alarak yoğun bir tamirattan geçiren Ahıskalılar, bu şehri ve Ohio Eyaletini ABD'de Ahıska Türklerinin merkez üssü yapmayı düşünmektedirler.²⁶ ABD'de yaşayan Ahıska Türklerinin nüfusu 2017 yılı itibarıyla 20.000'e yaklaşmaktadır. Başta Rusya Federasyonu olmak üzere Ahıskalıların yaşadığı ülkelerden ABD'ye göç; evlilikler, akraba ve arkadaşlar vasıtasıyla bundan sonra da sürecektir.

Ahıska Türklerinin kısa bir süre içerisinde ABD'ye uyum sağlayıp iş bulmaları, onların içine girdikleri toplumlara ayak uydurabilme özellikleri sayesinde olmuştur. Nitekim ABD'de yaşayan Ahıska Türkleri ile yapılan mülakatlarda tespit edilen ve onların geleceğe dönük beklentileri ve kaygılarını dile getiren ifadelerin birkaçına aşağıda yer verilmektedir:

Kültürü baba öğretir, dilimizi korursak, geleceğimiz daha iyi olacaktır. Gürcistan şimdi yerleşme izni veriyor. Ama Gürcü dilini konuşacak, okuluna gideceksin. Burada karnım tok, ama karın tokluğundan başka önemli şeyler var. Vatan özlemi insanı boğar. Burada ne bayrak, ne toprağım var, aması var işte. Gelecek kaygımız var. Çocuklar eğitim alsın. Buradaki Türk Derneği önemli işler görüyor, bizleri bir araya topluyor. Dışarıdan kimse ile evlenilmez. Binde bir olur. Zorumuza gider dışarıdan evlilik.

Dört yıldır şükür iyiyiz. Türklüğümüzle gurur duyar olduk. Çocuklarımız buraya, dillerine alıştı. Hiçbir ülke bizi sığdırmamıştı. Her sürgünde yeniden başlamıştık yaşama. Sıfırdan başlıyorsun anlıyor musun? Amerika'da yaşam rahat. Burada herhangi bir iş yapmıyoruz, tarla yok, hayvan yok, rahatız. Ama apartman yaşamı iyi değil, bizim insanımızın müstakil evi olacak.

2006 yılında Amerika'ya geldik. Amerika'yı seviyorum. Araba tamircisi olarak çalışıyorum. Saati 10 dolar. Üç çocuğum var. Amerika'da sürgün değilim ama Rusya'da sürgündük. Çünkü Rusya Türkleri istemiyordu. Bizleri Türk sınırına, öz yurdumuza yerleştirmede ve pasaport vermedi.

²⁶ 2011 yılı yaz aylarında ABD'de 18 eyalette yapılan araştırma ve arazi gözlemlerimiz sırasında Ahıska Türklerinin evlerinde Ramazan iftarlarına katılarak (Salt Lake City / Utah), Cuma Namazlarında (Dallas, Fort Worth / Texas), Otopark görevlileriyle (San Francisco / Californiya) Ahıska Kültür Derneklerinde (Buffalo, New York, Washington DC vb.) yüz yüze ikili görüşmeler yapılarak sorunları, gelecek tasavvurları hakkında bilgileri derlenmiştir.

Üç oğlum ve iki kızımın buraya geldim. Bizim buraya geleceğimize haberimiz yoktu. Bizleri belirlemişler, 10 bin Ahıska Türkü Amerika'ya gidecek dediler, geldik. Başlangıçta çok korkmuştuk. Şimdi burada durumumuz iyi.²⁷

Burası çok iyi. Çok yardımcı oluyorlar bize. Çocuklarımızla çok rahatız ama bir şey yetmiyor bize. Ömrümüz burada geçecek diye mutlu olamıyoruz. Vatanımız olsaydı iyiydi. Özbekistan bize vatan oldu zannediyorduk. Özbekistan vatan olamadıysa, Amerika hiç olamaz. Gürcistan'dan gelenler kaç zamandır oraya gitmek istiyorlar. Herkes doğduğu yere gitmek istiyor. Benim babam 85 yaşında, yine diyor ki, "Gürcistan'da yaşamaya gideceğim, inşallah bir oraya giderim de, orada ölürüm, babamın yanında yatarım". 85 yaşında ama fikri yine Gürcistan'da.²⁸

ABD'ye göç eden Ahıska Türkleri burada da çalışkanlıkları ve azimleriyle kendilerini göstermişlerdir. ABD'de buldukları bölgelerde hem yerel hem de eyalet bazında siyasi, ekonomik ve sosyal başarılarla imza atmaları Amerikan medyasının ilgisini onların üzerine çekmiştir. ABD'nin önde gelen gazeteleri Ahıska Türkleri ile ilgili makaleler yazmışlardır. Time Dergisi'nin bir sayısında Alex Altman yazdığı "Amerika İçin Çözümler" başlıklı makalesinde Dayton'daki Ahıska Türklerinin bölgeye yaptığı katkılardan bahsederken "yok olmuş bölgeyi" yeniden canlandırdıklarını dile getirmiştir.²⁹

Kamu kurumları aracılığıyla Ahıska Türklerine sunulan kapsamlı yardımlar sayesinde Ahıska Türklerinin topluma entegrasyonu başarılı sonuçlar doğurmuştur. Bu durum, onların hızlı bir şekilde kendilerine iş bulmalarını, sosyal ortamlara kabul edilmelerini sağlamıştır. İyi iş ahlakı sahibi olmaları, onları diğer toplumlardan ayıran en belirgin özellikleri olmuştur.³⁰

ABD'deki yerel mülteci ajansları ise Ahıska Türkleri için onların son derece çalışkan olduklarını ve bu durumun Amerikan toplumu ile bütünleşmede katkıda bulunacağını dile getirmektedirler.³¹ Yine Time Dergisi'nden önce New York Times Gazetesi'nde çıkan bir yazıda ise ABD'nin nüfus bakımından az olan Orta Batı şehirlerine yerleştirilen Ahıska Türklerinin Kuzey Dayton'da "kıyamet sonrası manzaralı" sahipsiz bir şehri ayağa kaldırdıkları dile getirilmiştir. Bununla beraber Ahıska Türkleri ABD'ye kolay uyum sağlamaları sayesinde Amerikalı komşularının sevgi ve sempatisini kazanarak Türk toplumu için de önemli derecede diaspora gücü sağlamaktadır. Ahıska Türkleri, Ermeni tasarısına karşı çıkıp mücadele ederek birçok milli davada Türkiye'nin yanında yer almaktadır (Fotoğraf 1).

²⁷ Suat Kolukırık, "Sürgün, Toplumsal Hafıza ve Kültürel Göç: ABD'deki Ahıska Türkleri Üzerine Bir Araştırma", *Bilig Dergisi*, S 59, (2011), s. 182-183.

²⁸ Ayşegül Aydınğün ve İsmail Aydınğün, *Ahıska Türkleri Ulusötesi Bir Topluluk, Ulusötesi Aileler*, s. 131.

²⁹ http://www.radikal.com.tr/dunya/amerikan_ruyasini_ahıska_turkleri_diriltti-1196110 [25.07.2015].

³⁰ Tom Trier, George Tarkhan-Mouravi and Forrest Kilimnik, *Meskhetyans: Homeward Bound*, Published by European Centre for Minority Issues – Caucasus, 2011, s. 96.

³¹ Steve Swerdlow, "Understanding Post-Soviet Ethnic Discrimination and the Effective Use of U.S. Refugee Resettlement: The Case of the Meskhetian Turks of Krasnodar Krai", s. 1875.

Fotoğraf 1. 24. Dönem TBMM Başkanı Mehmet Ali Şahin ABD'de Ahıska Türkleri ile beraber

Kaynak: <http://www.timeturk.com/tr/2014/06/07x/abd-ahıska-turklerinin-basarisini-konusuyor.html> [17.01.2016].

Yine burada yaşayan Ahıska Türklerinin kültürel benliklerini, dillerini korudukları görülmektedir. Ahıska Türklerinden ABD'de okula gidenler arasında İngilizce akıcı bir biçimde konuşulurken çalışanlar ise sınırlı İngilizce konuşmalarıyla günlük ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar.³² ABD'ye göç eden Ahıska Türkleri konulu akademik çalışmalarda kimliklerini ve kültürlerini kozmopolit bir sosyal çevrede sürdürmeye çalışmalarının ancak kendi dini değerlerine olan bağlılıkları, lisan olarak özellikle evlerinde Türkçeyi konuşmaları, geniş aile yapısı ve aile içi dayanışma ve Türk Kültür Merkezlerinin faaliyetleri ile mümkün olabileceğine dikkat çekilmektedir.³³

ABD'ye göç eden birçok göçmen buradaki zorluklar karşısında hayal kırıklığı yaşarken Ahıska Türkleri daha önceden yaşadıkları ayrımcılıklardan ve yokluklardan dolayı bu durumu normal karşılamışlardır.³⁴ Ahıska Türkleri yeni yerleşimlerin getirdiği zorlukları, fazla dert etmeden,

³² Suat Kolukırık, "Sürgün, Toplumsal Hafıza ve Kültürel Göç: ABD'deki Ahıska Türkleri Üzerine Bir Araştırma", s. 184.

³³ Kenan Çetinkaya - Kodan Semanur, "Ahıska Turks in Philadelphia: Keeping Cultural Identity and Religion in a Multicultural Environment", *World Academy of Science, Engineering and Technology International Journal of Social, Behavirol, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering*, Vol 6, (2012), p. 1682-1683.

³⁴ Steve Swerdlow, "Understanding Post-Soviet Ethnic Discrimination and the Effective Use of U.S. Refugee Resettlement: The Case of the Meskhetian Turks of Krasnodar Krai", s. 1872.

grup dayanışması ve geniş aile bağları sayesinde aşmayı başardılar. Bunun dışında buldukları kentlerdeki Türk Kültür Merkezleri'yle yakın ilişkiler kurmakta ve bir takım etkinlikleri birlikte gerçekleştirmektedirler. Bu etkinlikler arasında konferanslar, eğitim çalışmaları, eğlenceler ve diğer sosyal faaliyetler bulunmaktadır (Fotoğraf 2-5).³⁵

Fotoğraf 2. Ahıska Türklerinin ABD'de düzenledikleri bir etkinlikten kareler

Ayrıca ABD'deki Ahıska Türklerinin ülke genelinde kurumsal düzeyde örgütlenmeye çalıştığı bilinmekte ve örgütlenmelerinin Türk nüfusunun yüksek oranlı temsilinde önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.³⁶

Amerika'daki Ahıska Türklerini 2013 yılında ziyaret eden Türksöy, hem çok duygulandığını hem de çok gururlandığını ifade etmektedir. Amerika'nın başta Dayton / Ohio ve Kentucky

³⁵ Suat Kolukırık, "Sürgün, Toplumsal Hafıza ve Kültürel Göç: ABD'deki Ahıska Türkleri Üzerine Bir Araştırma", s. 184.

³⁶ Aqm., s. 184.

olmak üzere çeşitli bölgelerine iskân edildikten sonra 7-8 yıllık bir dönem içerisinde Ahıska Türkleri çok büyük başarılarla imza atmışlar. Şimdi aralarında çok sayıda patron var, işadamı var, işsiz ise hemen hiç yok. Maddi durumları gayet iyi. Çok modern müstakil evlerde yaşıyorlar. Ahıska Türkleri gittikleri her yer gibi, Amerika'yı da bereketlendirmiş ve şenlendirmişler. Böylece "Türk geldi, bereket geldi." sözü bir kez daha anlamını bulmuş. Bu nedenle Ahıska Türkleri, yerel yöneticilerin de büyük takdirini ve güvenini kazanmış. Ziyaret ettiğim ve görüştüğüm yerel yöneticiler Ahıska Türkleri hakkında çok olumlu ve güzel sözler söylediler. Onlar sayesinde Dayton şehrinin canlandığını, güzelleştiğini anlattılar. Dayton şehrinde, Ahıska Türk-Amerikan Toplum Merkezi (Ahıska Turkish American Community Center) gösterişli bir binaya sahip. Ahıska Türk Toplum Merkezi'nde mescidinden konferans salonuna, kreşten bilgisayar odasına kadar her imkân mevcut. Dayton'daki Ahıska Türklerinin en büyük başarılarından biri de, şehrin girişine Türk bayrağını astırmaları oldu. Sürgününün 69. yıldönümünde, Dayton'da yaşayan diğer toplulukların bayraklarının arasında, Türk bayrağı da yerini aldı. Çünkü Amerika tarihinde bir ilk yaşanmış oldu. Dayton'dan sonra ziyaret ettiğimiz Kentucky eyaletine bağlı Louisville şehrinde de Ahıska Türk Toplum Merkezi'nin (Ahıska Turk's Community Center of Kentucky) gayretli başkanı Aydın Mamedov'u ve bölgede yaşayan diğer Ahıska Türklerini tanımak da ayrı bir mutluluk oldu. Burada da modern bir toplum merkezi kuran Ahıska Türkleri, camisiyle konferans salonuyla ve en önemlisi girişinde dalgalanan şanlı Türk bayrağıyla güzel bir oluşuma öncülük yaparak Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına da örnek teşkil ediyorlar. Amerika'daki Ahıska Türkleri 9 yıl gibi kısa bir sürede, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan 500 bin insanın maalesef 40 yılda başaramadığı birlik ve dayanışmayı sağlayarak şanlı bayrağımızı, dilimizi, inancımızı ve kültürümüzü en güzel şekliyle yaşatıyorlar³⁷.

ABD'de bulunan Ahıska Türkleri burada saygın bir konum elde etmişler ve dünyada meydana gelen felaketslere yardım elini uzatmışlardır. 2013 Kasım ayında Filipinler'de meydana gelen tayfun felaketinden kısa bir süre sonra yardım kampanyası başlatan Amerika Ahıska Türk Toplumu (AATS) Başkanı Cumali Habibov kendileri gibi acı çeken milletlerin acılarını hissettiklerini belirterek yardım kampanyası başlattıklarını dile getirmiştir.³⁸

³⁷ <http://www.haberkapadokya.com/makale/571/ABDdeki-Ah%C4%B1ska-T%C3%BCrklerinin-Ba%C5%9Far%C4%B1s%C4%B1htm> [17.05.2017].

³⁸ <http://www.turkishny.com/local-news/6-local-news/138694-amerikadaki-ahiskalilardan-filipinlere-yardim#.VbTfbntmko> [25.07.2015].

Fotoğraf 3. ABD'de yaşayan Ahıska Türkü kızları yerel kıyafetler ile

2015 Haziran ayında Ahıska Türk-Amerikan Dernekleri Konseyi Başkanlığı seçimleri gerçekleştirilmiş, Aydın Mamedov başkan seçilerek başkanlık görevini İslam Şahbandarov'dan devralmıştır. Ahıska Türk-Amerikan Dernekleri Konseyi; Massachusetts, Ohio, Pensilvanya, Kentucky, Georgia, Oregon, Missouri ve New Jersey eyaletlerinde yaşayan Ahıska Türk derneklerinin oluşturduğu çatı kuruluşudur. ABD'de günümüzde 15 binden fazla Ahıska Türkü'nün yaşadığı bilinmektedir.³⁹

Amerika'da yaşayan ve Sünni Müslüman olan Ahıska Türklerinin kimlik ve aidiyetlerinde din ve lisan önemli unsurlardır. Günlük hayatlarında katı din kuralları pratikte fazla uygulanmadığı halde, dini inançların sürgün hayatları dönemlerinde kimlik ve aidiyetlerini korumada ne denli önemli olduğu aile büyükleri tarafından yeni nesillere aktarılmaktadır. Aile içinde evlerde Türkçe konuşmaya aile büyükleri tarafından hassasiyet gösterilir. Amerika'daki kültür merkezlerine özellikle 7-13 yaş aralığındaki çocuklarını dini eğitim almaları için gönderirler. Genelde çocuklar anne baba ve aile büyüklerinin yanında Türkçeyi Ahıska ağızıyla konuşurken, kendi akranlarından akrabalarıyla iletişimi İngilizce konuşarak sağlamaktalar.

³⁹ <http://www.trthaber.com/haber/dunya/abdde-yasayan-ahiska-turkleri-yeni-liderini-secti-191597.html> [01.08.2015].

Fotoğraf 4. Ohio Eyaletinin Dayton şehrinde 2012'de açılan Ahıska Türk Kültür Merkezi

Fotoğraf 5. ABD'de yerel kıyafetler giymiş bir Ahıska Türkü kadını

Ahıskalılar yeni yurt edindikleri Amerika Birleşik Devletleri'ne kendi kültür, örf ve adetleri ile beraber pozitif bir şekilde adaptasyon ve entegrasyon yapabilmeleri için, buldukları yerlerde yerel yönetimlere başvurarak Amerika Ahıska Türkleri Kültür Merkezleri oluşturmaya başladılar. Farklı amaç ve hedeflerle çok sayıda şehir ve eyaletlerde kurulan Ahıska Türk Dernekleri'nin tek çatı altında toplanması yönünde yapılan çalışmalar neticelerini verdi. Ahıska Türkleri Amerika Konseyi 1 Ocak 2015 tarihinde kuruldu ve İslam Şahbender'in geçici olarak yürüttüğü konsey başkanlığı görevine 20 Haziran 2015 tarihinde yapılan 1. Olağan Genel Kurulu'nda üyelerin çoğunluğunun ittifakıyla Aydın Mamedov seçildi. ABD'de 2017 tarihine kadar kurulan Ahıska Türkleri Dernekleri'nin buldukları şehirler ve eyaletler ise; Seattle (Washington), Atlanta (Georgia), Louisville (Kentucky), West Springfield (Massachusetts), Dayton (Ohio), Philadelphia (Pensilvanya), Portland (Oregon) Boise (Idaho), Charlotte (North Caroline) olarak ifade edilebilir.⁴⁰

Ahıska Türkleri Amerikan Konseyi çatısı altında faaliyet gösteren derneklerin bünyesinde; cami, eğitim kurumları ve sosyal-kültürel aktivitelerin gerçekleştirildiği mekânlar yer almaktadır. Cuma namazları, Ramazan ayındaki iftar programları, düğünler, sünnet ve cenaze merasimleri ABD'de yaşayan Ahıska Türklerinin en fazla toplandıkları ve bir arada buldukları zamanlardır. Ahıskalılara ait dernekler, en yoğun olarak bu tür dini, milli ve ailevi toplanmaların yapıldığı zamanlarda bir araya gelinen merkezlerdir.

Sonuç ve Öneriler

ABD Ahıska Türklerine göçmenlik statüsü vererek, Güney Kafkasya'daki siyasi gelişmelere müdahil olmada önemli bir gerekçeye sahip olacaktır. Nitekim Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru hattı güzergâhında yer alan Ahıska topraklarına günümüzde Gürcü ve Ermenilerin iskân edilmiş olması uzun yıllardır yürütülen planların neticeleridir. Güney Kafkasya'da Rusya Federasyonu ile ABD'nin gelecekte siyasi nüfuz mücadelesine girmesi muhtemel gözükmektedir.

ABD'de 30 civarında farklı eyalete iskân edilen Ahıska Türkleri, birbirlerinden uzak şehirlerde küçük topluluklar halinde yaşamaktalar. Kozmopolit bir sosyal çevrede, kimliklerin ve kültürel değerlerin korunması ve bu değerlerin genç kuşaklara aktarılması konusunda geleceğe dönük endişeler söz konusudur. Nitekim bu zorlukları aşmak için farklı eyaletlerdeki akrabalarıyla olan irtibatları sayesinde, konut fiyatlarının uygun, ekonomik şartların elverişli olduğu şehirlere taşınmaya ve dernekler kurarak bir çatı altında toplanmaya başladılar. *Ahıska Türkleri Amerika Konseyi* çatısı altında toplanan dernekler sayesinde, sünnet, düğün, cenaze

⁴⁰ ABD'de Ahıskalılar adına 2006-2013 yılları arasında kurulan derneklerin bir kısmı, FETÖ yapılanması ile irtibatlı olduğu için kapanmış veya burada yer verilmemiştir. Bu çalışmada Ahıska Türkleri Amerika Konseyi çatısı altında yer alan, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilgili kurumları ile bağı olan ve Ahıskalılar adına faaliyet gösteren derneklerden sadece İslam Şahbandarov ile 20 Mayıs 2017 tarihinde yapılan Whatsapp görüşmesinde teyit edilen şehir ve eyaletlerdeki derneklerin isimlerine yer verilmiştir.

merasimleri başta olmak üzere birçok sosyal ve kültürel etkinlikte birbirleriyle olan irtibatın sağlanması mümkün olmaktadır.

Ahıska Türkleri, ana vatanlarından sürgün edilmelerinden sonra bütün olumsuz şartlara rağmen, aile bağlarına verdikleri önem sayesinde kimliklerini ve kültürel değerlerini günümüze kadar muhafaza etmeyi başardılar. Ancak refah düzeyinin artması, geniş aile yapısından çekirdek aileye doğru bir geçiş yaşanmaya başlaması, okullardaki eğitim dilinin İngilizce olması vb. sebeplerle yeni nesillerin Amerikan toplumu içinde asimile olabileceği düşüncesi, geleceğe dönük endişeleri de arttırmaktadır.

Milli kimliklerinin yeni nesillere aktarılmasında başta Milli Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere, eğitim ve kültür alanında hizmet veren sivil toplum örgütlerinin de ABD'deki Ahıskalıların sorunlarına gereken hassasiyeti göstermesi ülkemizin milli menfaatleri açısından elzemdir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, ABD'de yaşayan Ahıska Türklerine vatandaşlık hakkı tanımalı, onların Türkiye Cumhuriyeti pasaportu almaları ve Türkiye'den gayrimenkul satın alabilmelerini sağlayacak yasal düzenlemeler yapmalıdır. Çifte vatandaşlık kazanan Ahıska Türkleri, ekonomik şartlarının her geçen yıl iyileşmesi ve ABD'de yaşamının avantajları sebebiyle Türkiye'ye göç etmeyecektir. Türkiye'nin sözü edilen yasal düzenlemeleri yapması, Ahıska Türklerinin geleceğe güvenle bakmasına, Türkiye'ye olan sevgi ve bağlılıklarının gelecek nesillerde de devam etmesine vesile olacaktır.

Türkiye, ABD vatandaşlığına geçen Ahıska Türklerinin çocuklarına milli ve kültürel değerlerin kazandırılmasında beklenen desteği, doğru metotlarla doğru seçilmiş eğitimciler vasıtasıyla sağlamalıdır. Aksi takdirde Ahıska Türklerinin gelecek nesillerinin ABD toplum yapısı içerisinde kimlik bunalımı yaşamaması, kendilerini Türk kimliğinden çok, Amerikan kültürüne yakın hissetmesi kuvvetle muhtemeldir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ABD'de bir asra yakın süredir oluşturmaya çalıştığı lobi faaliyetlerine rağmen (başta Ermeni diasporasına karşı olmak üzere) maalesef istenen pozitif netice alınamamıştır. Halen ABD'de Türkiye adına etkili lobi yapma kapasitesine sahip olan ve kendi içinde örgütlenen grup Ahıska Türkleridir. Lobi faaliyeti için ABD'de para aktarılan kurumların birçoğunun bizim tarihimiz, gönül coğrafyamız ve kültürel değerlerimizle çok da örtüştüğü söylenemez. ABD'de yaşayan Ahıska Türkleri, vatan sevgisi ve örgütlenme yetenekleri ile bu konuda paha biçilemez değerde Türkiye lehine lobi faaliyeti icra edebilir.

KAYNAKÇA

- Alptekin, Musa Yavuz, "Meskhetian Turks in Fourth Land: Identity and Socio-Economic Integration Into American Society", *Journal of Identity and Migration Studies*, volume 8/1, (2014), p. 47-67.
- Aslan, Ahmet Ali, "Ahıska Türklerin Amerika'ya Göçü: Amerika'nın Uyguladığı Bir Sosyal Mühendislik Projesi", *Uluslararası Ahıskalı Türklerin Hukuki ve Sosyal Sorunları Sempozyumu*, Astana Yayınları, Ankara 2015, s. 58-76.
- Aydın, Ayşegül ve İsmail Aydın, *Ahıska Türkleri Ulusötesi Bir Topluluk Ulusötesi Aileler*, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Yayınları, Ankara 2014.
- Aydın, Ayşegül, Çiğdem Balım Harding, Matthew Hoover, Igor Kuznetsov and Steve Swerdlow, "Meskhetian Turks An Introduction to their History, Culture and Resettlement Experiences", *Culture Profile No: 20*, Editor Donald A. Ranord, (September 2006), Washington DC, p. 1-37.
- Bayraktar, Rasim, *Eski Sovyetlerde Türk Kimliği*, Berikan Yayınevi, Ankara 2013.
- Çetinkaya, Kenan ve Semanur Kodan, "Ahıska Turks in Philadelphia: Keeping Cultural Identity and Religion in a Multicultural Environment", *World Academy of Science, Engineering and Technology International Journal of Social, Behavirol, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering*, Vol. 6, (2012), p.1680-1685.
- İbrahimov, Aydın ve Selver Özözen Kahraman, "Kafkaslardan Sürgün Bir Toplumun Bitmeyen Göçü", *Türk Dünyası Kültürel Değerleri Uluslararası Sempozyumu 2013 (4-8 Kasım 2013)*, Motus Basımevi, Ankara 2014, s. 185-197.
- Kolukırık, Suat, "Sürgün, Toplumsal Hafıza ve Kültürel Göç: ABD'deki Ahıska Türkleri Üzerine Bir Araştırma", *Bilgi Dergisi*, S 59, (2011), s. 167-190.
- Mert, Okan, *Türkiye'nin Kafkasya Politikası ve Gürcistan*, IQ Kültür-Sanat Yayıncılık, İstanbul 2004.
- Özözen Kahraman, Selver ve Aydın İbrahimov, "Kafkaslar'dan Sürgün Bir Toplumun Bitmeyen Göçü: Çanakkale'de Ahıska Türkleri", *Ege Coğrafya Dergisi*, 22/2, (2013), s. 77-90.
- Swerdlow, Steve, "Understanding Post-Soviet Ethnic Discrimination and the Effective Use of U.S. Refugee Resettlement: The Case of the Meskhetian Turks of Krasnodar Krai", *California Law Review*, S 96, (2006), s. 1827-1878.
- Tarhan, Bülent, "Ahıska'nın Türkiye ve Bölge Ülkeleri Açısından Stratejik Önemi", *Uluslararası Ahıskalı Türklerin Hukuki ve Sosyal Sorunları Sempozyumu 2014 (14-15 Nisan 2014)*, Astana Yayınları, Ankara 2015, s. 165-191.
- Trier, Tom, George Tarkhan-Mouravi and Forrest Kilimnik, *Meskhetians: Homeward Bound*, Published by European Centre for Minority Issues – Caucasus, 2011.
- Uravelli, Orhan, "Ahıska Türkleri ve Türkiye", *Bizim Ahıska Dergisi*, S 27, (2012), s. 41-43.
- Üren, Mustafa, "Çıkar ve Güç Dengesi Kıskaçındaki Ahıska Türkleri Sorunu", *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S 2, (2016), s. 1-39.
- Zeyrek, Yunus, *Ahıska Bölgesi ve Ahıska Türkleri*, Ankara 2001.

Elektronik Kaynaklar

- <http://qha.com.ua/ilber-ortayli-039-90-bin-ahıska-turkunu-abd-ye-kaptiracak-degiliz-039-68349tr.html> [26.07.2015].
- <http://www.ahıska.net/makale/3326/68/amerikali-mr-islam-a-turkiye-den-cevap> [26.07.2015].
- <http://www.ahıskalılar.org/portal/modules.php?name=News&file=article&sid=254> [07.12. 2010]
- <http://www.aljazeera.com.tr/haber/ahıska-turklerine-destek-mektubu> [01.08.2015].

- <http://www.haberkapadokya.com/makale/571/ABDdeki-Ah%C4%B1ska-T%C3%BCrklerinin-Ba%C5%9Far%C4%B1s%C4%B1htm> [17.05.2017]
- http://www.radikal.com.tr/dunya/amerikan_ruyasini_ahıska_turkleri_diriltti-1196110 [25.07.2015].
- <http://www.timeturk.com/tr/2014/06/07x/abd-ahıska-turklerinin-basarisini-konusuyor.html> [17.01.2016].
- http://www.trthaber.com/haber/dunya/abdde-yasayan-ahıska-turkleri-yeni-liderini-secti_191597.html [01.08.2015].
- <http://www.turkishny.com/local-news/6-local-news/138694-amerikadaki-ahıskalılardan-filipinlere-yardim#.VbTfbfntmko> [25.07.2015].

